11.5. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності особи

10% ВИЖИМКА • тільки те, що потрібно для кваліфікації та ЄДКІ

1. Головна матриця всього розділу

Стаття	Що відбувається	Ключ
152	сексуальні дії з проникненням без добровільної згоди	ПРОНИКНЕННЯ
153	сексуальні дії без проникнення без добровільної згоди	НЕМАЄ ПРОНИКНЕННЯ
154	особу примушують до акту сексуального характеру з іншою особою	ПРИМУШУВАННЯ
155	повнолітній вчиняє проникнення щодо особи до 16 років	ВІК + 18+
156	фізичні або інтелектуальні розпусні дії щодо особи до 16 років	РОЗБЕЩЕННЯ
156-1	домагання дитини для сексуальних цілей (grooming - грумінг): пропозиція зустрічі + подальша дія	ПІДГОТОВКА ЗУСТРІЧІ

Формула: 152 = проникнення; 153 = сексуальна дія без проникнення; 154 = тиск на волю; 155 = 14-15 років + добровільне проникнення + винний 18+; 156 = розпусні дії; 156-1 = підготовка сексуальної зустрічі.

2. Добровільна згода - центральне поняття

- Згода є добровільною, якщо це результат вільного волевиявлення з урахуванням усіх супутніх обставин.
- Відсутність опору, крику чи тілесних ушкоджень НЕ означає наявність згоди.
- Шлюб, спільне проживання або попередні сексуальні контакти НЕ означають постійної згоди.
- Згода стосується конкретної сексуальної дії та може бути відкликана у будь-який момент.
- Насильство, погроза або безпорадний стан зазвичай виключають вільне волевиявлення.
- Сп’яніння саме по собі не дорівнює відсутності згоди: важливо, чи могла особа усвідомлювати ситуацію та вільно формувати волю.

3. Вікова матриця - вивчити напам’ять

Вік потерпілого	Згода	Дія	Винний	Орієнтир
до 14	значення не має	проникнення	відповідний суб’єкт	ч. 4 ст. 152
до 14	значення не має	сексуальна дія без проникнення	відповідний суб’єкт	ч. 4 ст. 153
14-15	немає	проникнення	від 14 років	ст. 152
14-15	є	проникнення	18+	ст. 155
14-15	є	проникнення	до 18	ст. 155 немає
до 16	-	розпусні дії	16+	ст. 156
до 16	-	grooming: зустріч + подальша дія	18+	ст. 156-1 ч. 1

4. Ст. 152 КК - зґвалтування

Базова формула: сексуальне проникнення + відсутність добровільної згоди = ст. 152.

Елемент	Головне
Дія	вагінальне, анальне або оральне проникнення; геніталіями або іншим предметом
Потерпілий	будь-яка особа незалежно від статі
Закінчення	з моменту фактичного проникнення; еякуляція, травми, вагітність не потрібні
Вина	прямий умисел; усвідомлення відсутності добровільної згоди
Суб’єкт	з 14 років

Частини ст. 152

Частина	Ключові ознаки
ч. 2	повторність; попередні ст. 153-155; подружжя/колишнє подружжя/близькі відносини; у зв’язку з виконанням обов’язку; завідомо вагітна
ч. 3	група осіб; неповнолітній потерпілий (14-17 років)
ч. 4	потерпілий до 14 років - незалежно від згоди
ч. 5	діяння ч. 1-3 + тяжкі наслідки + причинний зв’язок
ч. 6	діяння щодо особи до 14 років за спеціальної повторності/попередньої сексуальної злочинності; санкція - 15 років або довічне

Пастка: різні форми проникнення щодо одного потерпілого в межах єдиного умислу можуть становити ОДНЕ закінчене кримінальне правопорушення.

5. Ст. 153 КК - сексуальне насильство

Формула: сексуальна дія + НЕМАЄ проникнення + НЕМАЄ добровільної згоди = ст. 153.

Елемент	Головне
Дія	безпосередні сексуальні дії щодо тіла без проникнення
Насильницький характер	не вимагає побиття чи тілесних ушкоджень; ключове - всупереч вільному волевиявленню
Закінчення	з моменту хоча б однієї такої дії; результат не потрібний
Суб’єкт	з 14 років
ч. 2	повторність; попередні 152, 154, 155; сімейні/близькі відносини; обов’язок; вагітність
ч. 3	група осіб або неповнолітній 14-17 років
ч. 4	особа до 14 років - незалежно від згоди
ч. 5	тяжкі наслідки
ч. 6	спеціальна повторність щодо малолітнього; 15 років або довічне

152 ↔ 153

Питання	ст. 152	ст. 153
Добровільна згода	відсутня	відсутня
Проникнення	Є	НЕМАЄ
Що вирішує кваліфікацію	факт проникнення	безпосередня сексуальна дія без проникнення

6. Ст. 154 КК - примушування до дій сексуального характеру

Ключ: винний не обов’язково сам учиняє сексуальну дію. Він ТИСНЕ НА ВОЛЮ потерпілого, щоб той здійснив акт сексуального характеру з іншою особою.

Частина	Конструкція
ч. 1	примушування без добровільної згоди до акту сексуального характеру з іншою особою
ч. 2	те саме, якщо потерпілий матеріально або службово залежний від особи, з якою його примушують до сексуального акту
ч. 3	ч. 1/2 + погроза знищити, пошкодити чи вилучити майно або розголосити відомості, що ганьблять потерпілого чи близьких родичів

- Саме прохання, пропозиція чи умовляння без примусового впливу - не ст. 154.
- Склад закінчений уже з моменту примушування; фактичний сексуальний акт не потрібний.
- Матеріальна/службова залежність має бути реальною та використаною як засіб примусу.
- Суб’єкт - з 16 років.
- Якщо винний сам реалізує проникнення без згоди -> насамперед ст. 152; якщо сам учиняє дію без проникнення -> ст. 153.

7. Ст. 155 КК - проникнення щодо особи до 16 років

Практична формула: 14-15 років + ДОБРОВІЛЬНЕ проникнення + винний 18+ = ст. 155.

Елемент	Головне
Потерпілий	особа до 16 років; практично основна зона - 14-15 років, коли згода є
Дія	вагінальне, анальне або оральне проникнення
Суб’єкт	СПЕЦІАЛЬНИЙ - лише повнолітня особа, 18+
Згода	не виключає відповідальності; але допомагає відмежувати від ст. 152
Помилка у віці	сумлінна помилка щодо досягнення 16 років може виключати відповідальність
ч. 2	близький родич/член сім’ї; вихователь/особа, що піклується; винагорода або її обіцянка; безплідність чи інші тяжкі наслідки

Головне вікове розмежування

Фабула	Кваліфікація
до 14 років + проникнення	ч. 4 ст. 152 незалежно від згоди
14-15 років + проникнення без згоди	ст. 152
14-15 років + добровільне проникнення + винний 18+	ст. 155
14-15 років + добровільне проникнення + винний 16-17	ст. 155 відсутня

8. Ст. 156 КК - розбещення неповнолітніх

Формула: фізична або інтелектуальна РОЗПУСНА ДІЯ + потерпілий до 16 років = ст. 156, якщо немає більш спеціального складу 152/153.

Елемент	Головне
Потерпілий	до 16 років; до 14 років - кваліфікуюча ознака ч. 2
Фізичне розбещення	сексуалізована фізична поведінка щодо дитини або в її присутності, яка не утворює 152/153
Інтелектуальне розбещення	сексуалізовані розмови, демонстрація порнографічного/сексуалізованого контенту, інший інформаційний сексуальний вплив; контакт не обов’язковий
Згода дитини	не виключає склад
Закінчення	з моменту хоча б однієї розпусної дії; фактичне моральне «розбещення» не потрібно
Суб’єкт	з 16 років
ч. 2	малолітній; член сім’ї/близький родич; особа, відповідальна за виховання чи піклування

156 ↔ 153 - головна пастка

Ст. 153	Ст. 156
безпосередня сексуальна дія щодо тіла без проникнення, що має характер сексуального насильства	фізичні чи інтелектуальні розпусні дії, які НЕ досягають ознак сексуального насильства
щодо особи до 14 років згода не має значення	для до 14 років - ч. 2, але лише якщо немає 152/153

Якщо розпусна дія є лише етапом замаху на зґвалтування/сексуальне насильство, орієнтуємося на спрямованість умислу та можливий замах на ст. 152/153, а не автоматично на ст. 156.

9. Ст. 156-1 КК - домагання дитини для сексуальних цілей (grooming - грумінг)

Частина	Конструкція
ч. 1	винний 18+ + потерпілий до 16 + пропозиція зустрічі + мета сексуальних/розпусних дій + хоча б одна подальша дія для реалізації зустрічі
ч. 2	винний 18+ + потерпілий до 18 + пропозиція зустрічі + мета втягнення у виготовлення дитячої порнографії + подальша дія
ч. 3	ч. 1/2 + повторність / попередня змова групи / малолітній потерпілий

- Однієї пропозиції зустрічі недостатньо: потрібна ще хоча б одна реалізаційна дія (час/місце, квиток, виїзд, адреса, посилання на онлайн-зустріч тощо).
- Фактична зустріч НЕ потрібна.
- Зустріч може бути онлайн; використання інформаційно-комунікаційних технологій можливе, але не обов’язкове.
- Сексуалізоване листування саме по собі може потребувати оцінки за ст. 156, якщо вже має характер інтелектуального розбещення.
- Якщо після грумінгу вже відбулося проникнення/сексуальне насильство/розпусні дії - перевіряємо відповідно 152, 153, 155 або 156.

10. Фінальна матриця розмежувань

Питання	Якщо ТАК	Якщо НІ / інший варіант
Є сексуальне проникнення?	перевіряємо 152 або 155	без проникнення -> 153/156 або примушування -> 154
Є добровільна згода?	для 14-15 + 18+ і проникнення -> 155; до 14 згода не має значення	проникнення -> 152; дія без проникнення -> 153
Винний сам учиняє сексуальну дію?	152 або 153	лише тисне на волю для акту з іншою особою -> 154
Потерпілому до 14 років?	проникнення -> ч. 4 ст. 152; дія без проникнення -> ч. 4 ст. 153	14-15 -> оцінюємо згоду і суб’єкта
Є лише розпусні дії щодо особи до 16?	156	якщо є пряме сексуальне насильство -> 153
Є пропозиція зустрічі + подальша дія + сексуальна мета?	156-1	лише спілкування без цієї конструкції -> не автоматично 156-1

11. 20 пасток ЄДКІ

1. Шлюб або попередній секс = автоматична згода? НІ.
2. Відсутність фізичного опору = згода? НІ.
3. Згода може бути відкликана під час сексуальної взаємодії? ТАК.
4. 152 vs 153 визначається силою насильства? НІ - визначає ПРОНИКНЕННЯ.
5. 152 потребує еякуляції/вагітності/травм? НІ.
6. 152 і 153: суб’єкт з 14 років? ТАК.
7. 154: суб’єкт з 16 років? ТАК.
8. 154 вимагає фактичного сексуального акту? НІ - достатньо примушування.
9. Будь-які відносини начальник-підлеглий = ч. 2 ст. 154? НІ - залежність має використовуватися для примусу.
10. До 14 років згода на проникнення має значення? НІ -> ч. 4 ст. 152.
11. До 14 років згода на сексуальну дію без проникнення має значення? НІ -> ч. 4 ст. 153.
12. 14-15 років + добровільне проникнення + 18+ -> 155? ТАК.
13. Ст. 155 може вчинити 17-річний? НІ - суб’єкт лише 18+.
14. Ст. 156 може вчинити 16-17-річний? ТАК.
15. Фізичний контакт обов’язковий для ст. 156? НІ - можливе інтелектуальне розбещення.
16. Будь-які сексуальні доторкання до дитини = 156? НІ - спершу перевірити 153.
17. Грумінг = будь-яке сексуалізоване листування? НІ.
18. Для 156-1 достатньо лише запропонувати зустріч? НІ - потрібна подальша реалізаційна дія.
19. Для 156-1 зустріч має реально відбутися? НІ.
20. Онлайн-зустріч може бути «зустріччю» для 156-1? ТАК.

12. Формула теми на 30 секунд

152 - проникнення без згоди. 153 - сексуальна дія без проникнення без згоди. 154 - примушування до сексуального акту з іншою особою. До 14 років згода юридичного значення не має. 14-15 років: без згоди -> 152; добровільно + винний 18+ -> 155. 156 - розпусні дії до 16 років. 156-1 - 18+ пропонує дитині зустріч із сексуальною метою і робить хоча б один крок для її реалізації.

Стиснуто на основі наданого конспекту 11.5. Мета - повторення перед тестом, а не заміна повного матеріалу.